

بررسی توزیع فراوانی افسردگی در آموزگاران مقطع ابتدایی ناحیه ۳ آموزش و پرورش استان اصفهان در سال ۷۸ - ۷۷

دکتر غلامحسین احمدزاده^۱، دکتر غلامرضا قاسمی، دکتر کرمی مفرد

افراد بزرگسال ۲۰٪ آنها دچار انواع اختلالات روانی بوده‌اند که افسردگی از شایع‌ترین آنهاست و ۸/۳٪ را شامل می‌شده که به تفکیک ۵/۶٪ در افراد مذکور و ۱۰/۹٪ در افراد مؤنث برآورد شده است (۵). در بررسی و مقایسه میزان افسردگی بین دانش‌آموزان دبیرستانهای عادی و تیزهوش در سال ۷۵ افسردگی در دانش‌آموزان عادی بیش از تیزهوشان گزارش شده است و توصیه به استفاده از کادر مدرس آموزشی و تربیتی در آموزش و پرورش شده است (۶). اینها همه بیانگر اهمیت و ضرورت مطالعه در مورد افسردگی آموزگاران با توجه به عدم اطلاعات کافی در بین این قشر آسیب پذیر می‌باشد.

روشها

در این مطالعه توصیفی که بررسی و توزیع فراوانی افسردگی در آموزگاران مقطع ابتدایی ناحیه ۳ آموزش و پرورش استان اصفهان را به عهده دارد، با توجه به احتمال ۲۵٪ فراوانی افسردگی در این افراد کلیه آموزگاران ۲۱ دبستان از ۶ قسمت جغرافیایی متفاوت این ناحیه که ۲۹۱ نفر بودند انتخاب و از آنها مصاحبه به عمل آمد. ابزار مورد استفاده جهت سنجش افسردگی پرسشنامه Beck بود که یکی از کاربردی‌ترین و بهترین وسایل بررسی افسردگی است. در ضمن خصوصیات دموگرافیک که شامل جنس، سابقه کار، سن، مدرک تحصیلی و متأهل و مجرد بودن است بدون ذکر نام و نام خانوادگی در انتهای پرسشنامه‌ها ضمیمه گردید و سپس پاسخنامه‌ها بر اساس جامعه ایرانی نمره‌گذاری و درجات افسردگی به ترتیب خفیف - متوسط - شدید مشخص گردید. اطلاعات خام جمع آوری شده به کمک کامپیوترو با نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و از آزمونهای توصیفی و تحلیلی از جمله t -test و تحلیل استفاده شد.

نتایج

در نتیجه این مطالعه ۱۱٪ افراد نرمال و ۸۹٪ دچار افسردگی بودند که به ترتیب ۳۳/۳٪ خفیف، ۲۸/۵٪ متوسط و ۲۷/۲٪ شدید بودند و معین گردید که با افزایش سطح تحصیلی از شدت افسردگی کاسته می‌شود که نتیجه‌ای معنی‌دار بود ($P=0.007$) درصد و همین طور با افزایش سن شدت افسردگی افزایش می‌یابد ($P=0.047$) افسردگی در جنس مذکور و مؤنث تفاوت چندانی نداشت و تقریباً مساوی بود ($P=0.92$)

^۱- گروه روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

چکیده مقاله

مقدمه. با توجه به شیوع زیاد افسردگی در کل جمعیت و نظر به اهمیت و حساسیت وجود این بیماری در آموزگاران که اساس نهاد تربیتی - آموزشی استند، به ویژه مقطع ابتدایی که شالوده شکل گیری شخصیت، تربیت و ثبات مستقل دانش‌آموزان را تشکیل می‌دهد. مطالعه حاضر جهت بررسی فراوانی افسردگی در آموزگاران ناحیه ۳ آموزش و پرورش استان اصفهان انجام شده است.

روشها. تعداد ۲۹۱ آموزگار، با استفاده از روش چند مرحله‌ای - تصادفی از ۲۱ دبستان ناحیه ۳ آموزش و پرورش در نظر گرفته شده براساس خصوصیات جنس، سن، سابقه کار، مدرک تحصیلی و متأهل و مجرد بودن که با تست «بک» مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج. این بررسی نشان داد که افسردگی در آموزگاران بالاتر از طیف نرمال بود و در حدود ۲۷/۱٪ آنها از نوع شدید این اختلال رنج می‌بردند و با افزایش سطح تحصیلات از شدت افسردگی کاسته و با افزایش سن شدت افسردگی افزایش می‌یابد. بحث. با توجه به تتابع حاصل پیشنهاد می‌گردد که اهمیت خاصی به آموزگاران این مقطع از طرف مسئولین آموزش و پرورش داده شود و در جهت رفع این مشکل تلاش همگانی کرد و امکاناتی فراهم نمود تا آموزگاران از امکانات تحصیلی و درمانی و اقتصادی و سن بازنیستگی پائین تری بهره‌مند شوند.

مقدمه

یکی از اهداف مهم آموزش و پرورش تعلیم و تربیت افراد با شخصیت سالم است و تربیت کردن یک دانش‌آموز با شخصیت سالم بسیار مهم‌تر است از آنکه معلوماتی بیاموزد بدون آنکه قدرت و شعور استفاده از آن را داشته باشد. پس از والدین رکن اصلی نهاد تربیتی - آموزشی بعده معلم است (۱) و اوست که باید بتواند دانش‌آموزان ناسازگار را که حدود ۱۵ - ۱۰٪ کل آنها می‌باشد را بشناسد (۲) او باید سرشار از علاقه باشد و به دانش‌آموزان عشق بورزد تا مشکلات و نیازهای روحی و روانی آنها را درک نماید و بتواند در راه شکل گیری شخصیت با ثبات مستقل گام ببرد (۳) و آنها را از توهین و تحقیر و تنبیه بدور و به سمت عزت و احترام نفس و تشویق سوق دهد افسردگی در جوامع مختلف شیوع داشته و دارد و شیوع آن به صورت اختلال اساسی افسردگی در مردان ۱۵٪ و در زنان ۲۵٪ می‌باشد (۴).

با توجه به مطالعه همه گیر شناسی در سال ۷۶ در استان اصفهان و در

اطلاعات آنها در مسائل و سازش بیشتر آنها باشد. در یک نگاه کلی افسردگی در آموزگاران بیش از انتظار بوده است و به نظر میرسد که عوامل ایجاد کننده آنها عبارت باشد از:

- ۱- فشارهای روانی منجر به افسردگی ناشی از استرسهای محیطی، مشکلات اقتصادی از جمله مشکلات مسکن
- ۲- آسیب پذیرتر بودن این افراد به دلیل شغل آنها نسبت به استرسها و بحرانها و عدم آگاهی این افراد از تواناییها و بافت شخصیتی مستحکم خود.
- ۳- عدم اطلاعات کافی آموزگاران در زمینه اختلالات روانی و افسردگی و مشاوره نکردن با کارشناسان روانپژشکی.
- ۴- عدم کنترل افراد بیمار به نحو شایسته با ایجاد محیط کار صمیمی و ارزشمند.
- ۵- پیگیری نکردن مشکلات عدیده این گروه و راه حل های مناسب برای آنها. و اما بیشنهاد میگردد:

۱- آموزش در زمینه اختلالات روانی و افسردگی در سطوح مختلف آموزشی با ایجاد یک نگرش نوین نسبت به مسائل و مضلات روانی در سطح خانواده - مدرسه - معلمان و اجتماع صورت گیرد.

۲- استرسهای محیطی و اقتصادی منجر به افسردگی با حذف عوامل مخرب روحی و ضرر از محیط کار و زندگی آنها با ایجاد رفاه اقتصادی (وامهای بلاعوض) تهیه مسکن و ایجاد تسهیلات لازم رفع گردد.

۳- با در دسترس قرار دادن امکانات مشاوره ای و توانبخشی رایگان آنها را از توانایی های خود آگاه و نظام کنترل و درمان افراد بیمار بدتری و با روش های نوین انجام گردد.

۴- تشکیل انجمن معلم ان و بررسی بیشتر مشکلات آنها و پیگیری و ارائه راه حل های مناسب.

تقدیر

از مسئولین محترم آموزش و پژوهش به ویژه مسئولین آموزش ابتدایی و مدیران و آموزگاران ناحیه ۳ استان اصفهان و معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی که در انجام این تحقیق ما را یاری نمودند سپاسگزاریم.

جدول ۱: توزیع درصد فراوانی افسردگی در آموزگاران بر حسب

درجه افسردگی

درجه افسردگی	تعداد	درصد
نرمال	۲۲	%۱۱
خفیف	۹۷	%۲۲/۲
متوسط	۸۳	%۲۸/۵
شدید	۷۹	%۲۷/۱
جمع	۲۹۱	%۱۰۰

جدول ۲: نتایج تحلیل واریانس امتیازات آزمونیها در آزمون «بک»

بر حسب مدرک تحصیلی

مقایسه گروهی درجه آزادی مجموع محدودات تناسب F	سطوح اعتماد	میانگین	نمونه	تعداد
بین گروهی	۰/۰۷۱	۵/۰۲۸	۶۶۱/۲۴	۲
درون گروهی	P>۰/۰۵	۱۸۹۳۷/۶۷	۲۸۸	
مجموع		۱۹۵۹۹/۰۱	۲۹۰	

بحث

در این مطالعه شیوع اختلال افسردگی عمدۀ جوامع غربی در مردان ۱۵٪ و در زنان ۲۵٪ گزارش شده است (۴).

طی مطالعه ای که در اصفهان بر روی افراد بزرگسال شده افسردگی عمدۀ را ۸/۳٪ گزارش کرده اند (۵) و در این مطالعه درصد فراوانی افسردگی ۱/۲۷٪ در آموزگاران حاصل شده است و نشان داده شده که با افزایش سن بر شدت افسردگی اضافه می گردد.

منابع غربی نیز سن متوسط افسردگی ۴۰ سالگی ذکر شده که در این مطالعه نیز نتیجه مشابهی بدست آمده که می تواند ناشی از سختی شغل و کاهش توان افراد آموزگار در مقابل استرسهای اقتصادی و بحرانهای اجتماعی باشد.

با توجه به جدول ۲ در افراد با مدرک تحصیلی بالاتر از شدت افسردگی کاسته می شود که در روانپژشکی کاپلان افسردگی در گروههای اجتماعی فرهنگی بالاتر کمتر از گروههای اجتماعی فرهنگی پائین تراست (۴) و همینطور در تحقیق ایدمیلوژی اختلالات روانی در اصفهان در افراد با تحصیلات بالا کمتر گزارش شده است (۵) که می تواند ناشی از آگاهی و

مراجع

- ۱- میرزا بیگی - ع ، « نقش نیازهای روانی در بهداشت آموزش و پژوهش » ، مؤسسه اطلاعات سال ۱۳۶۸
- ۲- فریتس رول و ویلیام واتنبرگ « بهداشت روانی در آموزش » ترجمه فخرایی - ن ، انتشارات بنگاه ترجمه و نشر کتاب
- ۳- حسن زاده چایجانی - ذ - ۱ ، « مفهوم جایگاه بهداشت روانی » دانشگاه علوم پزشکی گیلان سال ۱۳۶۷
- ۴- Kaplan H.I and Sadock B.J Synopsis of Psychiatry , Williams & Wilkins 1996 , Baltimore , Maryland 21202 , USA
- ۵- قاسمی - غ ، « بررسی شیوع اختلالات روانی در سال ۷۶ در استان اصفهان » معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی استان اصفهان
- ۶- احمدی - س ، « بررسی و مقایسه میزان افسردگی بین دانش آموزان دبیرستانهای عادی و تیزهوش » مجله علوم پزشکی اصفهان ، سال اول ، شماره ۳ - زمستان ۱۳۷۵